

Bediüzzaman'ın Cihadında Değişmez Prensiptir: Müspet Hareket

Müspet hareket, Risale-i Nur hizmetinin en mühim bir esasıdır. Bediüzzaman Hazretleri'nin vefatından az önce yazdığı son mektubunu müspet harekete tahsis etmesi bunun en büyük delilidir.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri bu mektubuna şöyle başlar:

“Bizim vazifemiz müspet hareket etmektir. Menfî hareket değildir.

Rıza-yı İlâhî'ye göre sırf hizmet-i imaniyeyi yapmaktır; vazife-i İlahiye'ye karışmamaktır. Bizler asayişî muhafazayı netice veren müspet iman hizmeti içinde: her bir sıkıntıya sabırla, şükürle mükellefiz.”[1](#)

Bu mektubun ihtiva ettiği çok önemli mesajlardan bir kaçını takdim edelim:

1. **“Cihad-ı manevîyenin en büyük şartı da:** vazife-i İlahiyeye karışmamaktır ki, "Bizim vazifemiz hizmettir, netice Cenab-ı Hak'a aittir: biz vazifemizi yapmakla mecbur ve mükellefiz."[2](#)
2. **“Biz dünyaya bakmıyoruz.** Baktığımız vakitte onlara yardımcı olarak çalışıyoruz. Asayişî muhafazaya müspet bir şekilde yardım ediyoruz. İşte bu gibi hakikatlar itibariyle, bize zulüm de etseler hoş görmeliyiz.”[3](#)
3. **“Haricî tecavüze karşı kuvvetle mukabele edilir.** Çünkü düşmanın malı, çoluk-çocuğu ganîmet hükmüne geçer. Dâhilde ise öyle değildir. Dâhildeki hareket müspet bir şekilde manevî tahribata karşı manevî, ihlas sırrı ile hareket etmektir. Hariçteki cihad başka, dâhildeki cihad başkadır. Şimdi milyonlar hakikî talebeleri Cenab-ı Hak bana vermiş. Biz bütün kuvvetimizle dâhilde ancak asayişî muhafaza için müspet hareket edeceğiz. Bu zamanda dâhil ve hariçteki cihad-ı manevîyedeki fark, pek azîmdir.”[4](#)
4. **“Evet mesleğimizde kuvvet var.** Fakat bu kuvvet, asayişî muhafaza etmek içindir. **“Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez.”** (En'âm, 6/164) düsturu ile ki: **“Bir cani yüzünden: onun kardeşi, hanedanı, çoluk-çocuğu mes'ul olamaz.”** İşte bunun içindir ki, bütün hayatımda bütün kuvvetimle asayişî muhafazaya çalışmışım. Bu kuvvet

dâhile karşı değil, ancak haricî tecavüze karşı istimal edilebilir.”[5](#)

Bediüzzaman Hazretleri müspet hareket mektubunun baş kısmında vazifemizin, **“Rıza-i İlâhîye’ye göre sırf iman hizmeti yapmak”** olduğunu beyan buyuruyor. Buna göre en büyük müspet hareket iman hizmeti yapmaktır.

Malumdur ki, bu milletin imanına zarar veren şu kebairlerin, iffet ve ahlâkına musallat olan şu sefahat ve rezaletlerin sönmesi ve bu hastalıkların tedavisi, ancak ve ancak iman ve Kur’an hakikatlerinin fert ve cemiyete hakim olmasıyla mümkündür. Bu ise dahildeki istikrarın, sulh ve sükunun teminine bağlıdır. **Bunun içindir ki, Nur talebeleri olarak bizim en büyük vazifelerimizden biri asayişin temini, huzur ve emniyetin tesisidir.** Keşmekeşlik ve huzursuzluk kimden ve hangi menbadan kaynaklanırsa kaynaklansın kanımızı içen düşmanın hesabına geçer. Evet, Üstadımızın dediği gibi:

“İki elimiz var, yüz elimiz de olsa ancak Nur’a kafi gelir.”[6](#)

Hiçbir cihetle zor kullanmaya, hırçınlık çıkartmaya hakkımız ve selahiyetimiz yoktur.

Risale-i Nur hizmeti güneşin faaliyeti gibidir. O incitmez, ancak ziyasıyla okşar. Hayat getirir, bereket getirir. Karanlıkları izale eder. Nur getirir. Buzları eritir, zemin yüzünü çiçeklerle güldürür.

Menfî hareket ise, fırtına gibidir. Yıkıcıdır, tahrip edicidir. Nur talebeleri asayişin manevî bekçileridir. Bu hakikat dün geçerli olduğu gibi bugün de geçerlidir, yarın da geçerliliğini muhafaza edecektir.

Kaide-i mukarreridir ki, faydalı hizmetlerin icrası ve neşv-ü nema bulması huzura, sükuna ve asayişe bağlıdır.

İnsanlığa edilecek hizmetlerin en büyüğü ve en mühimi asayişten beklenir. Evet hayatın neşe ve zevki gerçek manada asayişledir. Bunun kemali de marifet ve fazilet gibi ulvi meziyetlerle temin edilir.

Fitne ve anarşiye düşen hiçbir milletin payidar olduğu görülmemiştir.

Tarih, nev-i beşerin yükselme devirlerinin daima asayişin kemalde olduğu dönemlere rastladığını gösterir. İslâmiyet’in en parlak devirleri asayişle tahakkuk etmiştir. Anarşi ve terörün hakim olduğu cemiyetlerde, ilmî ve fikrî faaliyetler inkıtaa uğrar.

Fikirlerin inkişafı asayişin teminiyle tahakkuk eder. Binaenaleyh millet ve

memleketini seven, saâdet ve selametini düşünen herkes asayîşi muhafaza etmeye mecburdur.

Huzur ve ahengin bozulduğu milletlerde terakki ve tekamül, yerlerini tedenni ve izmihlale bırakırlar. Felaket ve musibetlerin en büyüğü olan fitne ve ihtilâllere kapı açılır.

Öyle hadiseler zuhur eder ki: akıl hayretinden kamaşır ve artık idari ve hukuki tedbirler fayda vermez hâle gelir. Tarih bunun misalleri ile doludur.

Bediüzzaman Hazretleri kendisiyle beraber senelerce zulüm ve işkencelere maruz bırakılan Nur Talebelerinin menfî bir harekete tevessül etmemeleri için, mezkur mektubunda şu ifadelere yer vermiştir.

“Ben maddî ve manevî her şeyimi feda ettim, her musibete katlandım. Her işkenceye sabrettim. Bu sayede hakikat-i imaniye her tarafa yayıldı. Bu sayede Nur mekteb-i irfanının yüz binlerce, belki de milyonlarca talebeleri yetişti. Artık, bu yolda hizmet-i imaniyede onlar devam edeceklerdir. Ve benim maddi ve manevî her şeyden feragat mesleğimden ayrılmayacaklardır. **Yalnız ve yalnız Allah rızası için çalışacaklardır.**”

*“Benimle beraber çok talebelerim de türlü türlü musibetlere, eza ve cefalara maruz kaldılar, ağır imtihanlar geçirdiler. Benim gibi onların da haksızlıklara ve haksız hareket edenlere karşı bütün haklarını helal etmelerini isterim. Çünkü onlar bilmeyerek kader-i İlâhî'nin sırlarına, derin tecellilerine akıl erdiremeyerek bizim davamıza hakikat-i imaniyenin inkişafına hizmet ettiler. **Bizim vazifemiz onlar için yalnız hidayet temennisinden ibarettir.** Bize eza ve cefa edenlere karşı hiçbir talebemin kalbinde zerre kadar intikam emeli beslememesini ve onlara mukabil Risale-i Nur'a sadakat ve sebatla çalışmalarını tavsiye ederim.”*[1](#)

Memleketimize İslâmî esaslar yerine Garp kültür ve medeniyetinin cebren yerleştirilmeye çalışıldığı, İslâm'ın iki büyük feyz menbaı olan medreselerin kapatıldığı, Kur'an'ın yasak edildiği, Üstad ve talebelerinin çeşitli cefalara maruz bırakıldığı bir dehşetli dönemde, Bediüzzaman Hazretleri, talebelerini menfî harekete tevessülden katiyen men etmiş, hatta kendilerine bu zalimane muameleyi reva görenlere karşı talebelerinin intikam hissi beslememelerini tavsiye etmiştir.

Bazı insafsız ve gaddar zalimlerin kusurları yüzünden, devletin şahs-ı manevîsine karşı çıkılmasını katiyen tasvip etmemiştir. Bu menfî muameleleri gizli zındıka komitelerine vermiş ve bu memleketin bir İslâm diyarı olduğunu her vesile ile ortaya koymuştur.

Nur talebeleri Üstad'ın müspet hareketle ilgili bütün tavsiyelerine harfiyen riayet ederek Risale-i Nur'un ihtiva ettiği gerek imana, gerek ibadete, gerek ahlâk ve adaba ait hakikatleri hiçbir menfî harekete tevessül etmeden kalp ve vicdanlara, akıl ve idraklere yerleştirmeye gayret etmişlerdir.

Evet, Üstadımızın yaşadığı tarz-ı hayat ve vaz ettiği düsturlar müvacehesinde, bize edilen zulümler ne kadar şiddet kazanırsa kazansın, başımıza inen musibetler, tazyikler ne derece bizi sıkarsa sıksın asayiş-i ihlal etmemize meşruluk kazandırmaz. Kur'an ve iman hakikatlerini bu millete mal etmenin yolu, hareketlerimizi kin ve iğbirara bina etmeden, fitne ve fesadı uyandırmadan, ilim ile, hikmet ile ve sabır ile çalışmaktan geçer. Malum ya:

“Medenilere galebe çalmak ikna iledir, söz anlamayan vahşiler gibi icbar ile değildir.”[8](#)

Bu manayı teyiden aynı mektubun devamında şöyle denilmiştir:

“Hem dahildeki cihad-ı manevî, manevî tahribata karşı çalışmaktır ki, manevî hizmetler lâzımdır... Onun için ehl-i siyasete karışmadığımız gibi, ehl-i siyasetin de bizimle meşgul olmaya hakları yoktur!..”

Bediüzzaman Hazretlerinin müspet hareketinin en ehemmiyetli bir ciheti de şudur:

“O, bazı insanları günah ve isyanlardan dolayı tekfir etmekten, yani onların küfürlerine hükmetmekten hassasiyetle ictinab etmiş ve şöyle buyurmuştur:

“Said'i bilenler bilir ki, mümkün olduğu kadar tekfirden çekinir. Hatta sarih küfrü bir adamdan görse de yine tevile çalışır. O'nu tekfir etmez.”[9](#)

Bediüzzaman Hazretleri, bir Müslüman'ın ağzından küfür lafzı çıktığında, onun bu sözü cehaletinden, gafletinden veya başka bir sebepten değil de küfrü itikat ettiğinden dolayı söylediği kesinlikle bilinmedikçe küfrüne hükmedilmeyeceğini şöyle ifade etmektedir.

“Demiş: Bu şey küfürdür, yani o sıfat imandan neşet etmemiş, o sıfat kâfirdir. O haysiyetle o zat küfretti denilir. Fakat mevsufu ise masume ve

imandan neşet ettikleri gibi, imanın teraşşuhatına da haiz olan başka evsafa malik olduğundan o zat kâfirdir denilmez, illa ki, o sıfat küfürden neşet ettiği yakinen biline. Zira başka sebepten de neşet edebilir.”[10](#)

Başta Ebu Hanife Hazretleri olmak üzere bütün fıkıh alimleri, “*Bir meselenin bir çok vecihle küfre, bir vecihle de imana ihtimali olsa o kimsenin küfrüne hükmedilemeyeceğinde*” ittifak etmişlerdir.

Bu mevzuda Feteva-i Bezzaziye’de şöyle denilir:

“Bir Müslüman kâfirlere muvafık şekilde hareket etse fasık olur, fakat kâfir ve mürted olmaz. Onlara mürted demek ekber-i kebairdir (büyük günahların en büyüğüdür). Çünkü onlara mürted demek, onları İslâmiyet’ten nefret ettirmek, Müslümanların sayısını azaltmak ve küfrü teşvik manasına gelir.”[11](#)

Müsbet hareket ve itidalde hizmetimiz açısından çok mühim sırlar mevcuttur. Onun bu günkü seviyeye gelmesi müspet hareketin neticesidir. Her zaman olduğu gibi bugün de vazifemiz, itidal-i dem, sarsılmamak, adavete girmeden, hiddet göstermeden Üstadımızın muvaffak olmuş düşüncelerini hassasiyetle yaşatmak ve manevî cihadı aşk ve şevk ile devam ettirmektir.

Malûmdur ki, müsamahanın kırıldığı, sevgi ve saygıya itibarın olmadığı cemaatlerde kin ve nefret neşv-ü nema bulur. Muhabbetin yıkıldığı, uhuvvetin parçalandığı kalplerde med vecizerler meydana gelir. İnsanların kalp ve gönüllerinde, his ve dünyalarında kapatılması zor uçurumlar ortaya çıkar. Ve artık ilmî gayretler, ahlâkî telkinler tesirsiz kalır. İşte bu vahim tablonun ortaya çıkmaması için en büyük tedbir, Üstadımızın koyduğu müspet hareket düsturları muvacehesinde bir iman ve Kur’an hizmeti yapmaktır. Nur Talebeleri bu düstura riayet ettikleri takdirde

“İstikbalde bitemamihi hükümferma kuvvete bedel hak ve safsataya bedel bürhan ve tab’a bedel akıl ve hevaya bedel hüda ve taassuba bedel metanet ve garaza bedel hamiyet, müyulat-ı nefsanîyeye bedel temayülat-ı ukul ve hissiyata bedel efkar hükümferma olacaktır.”[12](#)

Bu vesile ile müsbet hareketle ilgili bir hatıramı naklatmak isterim:

1971 yılının Mart ayında kardeşlerin daveti üzerine Trabzon'a gittim. Beni denize nazır bir evde misafir ettiler. Akşam misafir olduğum eve 13 kalabalık bir cemaat geldi. Onlara Risale-i Nur'dan bazı dersler okuduk.

O cemaatin içinde üç-dört kişinin tavırları ve oturmaları dikkatimi çekmişti. Daha sonra çay faslında onlardan biri parmak kaldırdı ve şöyle dedi:

“Biz Risale-i Nur’u daha önce duymuştuk, ama dinlemek bu güne nasip oldu. Doğrusu Risale-i Nur’da fevkalade bir kuvvet ve ikna gücü gördük. Fakat Risale-i Nur’daki bu hakikatler ile Nur Talebeleri arasında bir tezat var. Risale-i Nur’daki bu hakikatlere rağmen, neden Nur Talebeleri böyle pasif hareket ediyorlar?”

Ben de bu Ülkücü gence:

“Ne demek istediğinizi tam olarak anlamadım. Bizim nasıl pasif olduğumuza bir misal ver ki tam olarak anlayayım.” dedim.

Bir müddet sustu, sonra şunları anlattı:

“Biz üniversitede Marksist zihniyetli kimselerle sürekli dövüşüyoruz. İki gün önce yine kavga ettik.”

Yanındaki kafasında sargı bulunan arkadaşını göstererek:

“Onlar bu arkadaşımızın kafasını kırdılar. Burada bulunan Nur Talebelerinden olan arkadaşlarımız da bizi gördükleri hâlde hiç karışmadan çekip gittiler. Bizi solcularla baş başa bıraktılar. Bu pasiflik değil de nedir?” dedi.

Buna karşılık:

“Bu izahından anladım ki, biz pasif değiliz. Eğer pasif olsaydık, bu cemaat buraya toplanabilir miydi? Demek ki, bizde bir gayret ve hareket var. Bizi bu hareket bir araya topladı. Yalnız bizdeki hareketle sizdeki hareketin arasında büyük bir fark var.” dedim.

O günler Mart ayının son günleri olduğu için deniz sürekli fırtınalıydı. Denizdeki bu fırtınadan dolayı büyük gürültüler oluyor ve bizi rahatsız ediyordu. Yanımdakilere sordum:

“Bizi rahatsız eden bu çalkantı, bu hareket nedir?”

“Denizden esen fırtına, dalgaları kaldırıp, kıyıdaki taşlara çarpıyor. Bu gürültü ondan kaynaklanıyor.” dediler.

Ben de latife ile:

“Ben bu Karadeniz’i akıllı bir şey zannederdim. Acaba dalgalarını kaldırıp taşlara vurmasında ne fayda var. Bundan kendi başını kırmaktan başka ne kazanıyor ki? Siz Trabzonlusunuz bilirsiniz.” dedim.

Benim bu latifem çok hoşlarına gitti. Çok güldüler. Devam ettim:

“Trabzonlular, size bir şey daha soracağım. Sabahları buralara güneş doğuyor mu?”

Tebessüm ederek, **“Elbette”** dediler.

“Peki o da gelirken böyle gürültü ile patırtı ile sizi rahatsız ediyor mu? Camlarınızı kırıp, ağaçlarınızı söküyor mu? Bağlarınızı, bahçelerinizi tahrip ediyor mu?” dedim.

“Hayır” dediler. *“Şu halde güneş sizleri ısıtıyor. Bağ ve bahçelerinize feyiz ve bereket getiriyor. Gecenin karanlığından kurtarıp yollarınızı aydınlatıyor. Doğru mu?”* dedim.

“Doğru” dediler.

Sonra soruyu soran gence dönüp:

“İşte sizinle bizim aramızdaki fark fırtına ile güneş arasındaki fark gibidir. Şimdi güneşe pasif mi diyelim? Risale-i Nur’un hareketi güneşin hareketi gibidir. Akıllara Nur, kalplere feyiz ve irfan getiriyor. Gönüllere muhabbet ve sevgiyi tesis ediyor.” dedim.

Bu sefer gençler şöyle bir soru sordular:

*“Peki Hocam, Peygamberimizin, **“Siz bir kötülüğü gördüğünüz zaman elinizle düzeltin”** hadisine ne diyeceksiniz?”* dediler. Ben de hadisin devamını okudum, **“Eğer eliniz ile düzeltemiyorsanız diliniz ile düzeltin, ona da gücünüz yetmiyorsa kalbinizle buğz edin.”** dedim. Bunun üzerine, *“Dil ile düzeltmek Marksistler için değildir. Onlar nasihatten anlamazlar. Bunları mağlup etmek ancak kuvvet ile olabilir.”* dediler.

Ben de, **“Senin okuduğun bu hadisi fıkıh âlimlerimiz şu şekilde tefsir ediyorlar”** dedim ve devam ettim:

*“Bir kötülüğe **el ile** yani kuvvet ile engel olmak **devletin** vazifesidir, onu lisan ile*

vaaz ve nasihat ile önlemeye çalışmak ise **âlimlerin** vazifesidir. Çünkü hakkı hak, batılı batıl bilip bunları insanlara anlatmak ilim ile olur. O kötülüğe kalben razı olmamak ve **buğz etmek** ise **ilim ehli olmayan kimselerin** hakkıdır. Çünkü onlar konuştuklarında hataya düşerler, ya ifrat, ya da tefrit ile ıslah edeyim derken ifsad ederler. Ve cemiyet içinde fitnenin uyanmasına sebep olurlar. Onlar ancak âlimlere tabi olmakla selamet bulabilirler."

"Demek ki, anarşi ve terörü önlemek devletin vazifesidir. Bu iş için devletin yeterince askeri ve polisi vardır. Şu hâlde siz devletin yükünü üstlenmekle anarşi ve teröre sebep oluyorsunuz."

"Tarihe baktığımızda görürüz ki, cebr ve şiddetin halledemediği bir çok müşkilatı âlimler ilim, hikmet, rıfk ve nezaketle halletmişlerdir. İlim ve irfan yolu cebr ve şiddetten daha geniş ve daha selametlidir. İşte Bediüzzaman Hazretlerinin ve Nur Talebelerinin hareketi bu ilim ve irfan hareketidir."

dedim. Mevzuyla alaklı şöyle bir misal söyledim:

"Müsbet hareket, bir doktorla hasta arasındaki münasebette de görünüyor. Doktorun vazifesi hastayla değil hastalıkla mücadeledir. Hatta hasta ne kadar ne kadar ağır olursa, doktor o derece ihtimam ve ihtiyat gösterir. Çünkü Allah Rasulu (A.S.M.) buyurmuş ki:

"Benim şefaetim ümmetimin kebairinedir." ifadesinden de bu neticeyi çıkarabiliriz."

Onlar da memnuniyetlerini ifade ederek **"Hocam, bu günkü sohbetinizde söylemiş olduğunuz bu güzel hakikatleri ömrümüz boyunca rehber edeceğiz."** diyerek orada kendilerini dinî mücadelelerinde yalnız bıraktıklarını ifade ettikleri Nur taleberine sarılarak helallik isteyip ayrıldılar.

Dipnotlar:

[1](#) Emirdağ Lahikası II, s. 24

[2](#) Emirdağ Lahikası II, s. 241

[3](#) Emirdağ Lahikası II, s. 243

[4](#) Emirdağ Lahikası II, s. 242

[5](#) *Emirdağ Lahikası II, s. 241*

[6](#) *Lemalar, s. 104*

[7](#) *Emirdağ Lahikası II, s. 80-81*

[8](#) *Divan-ı Harb-i Örfi, s. 57.*

[9](#) *Şualar, s. 423.*

[10](#) *Sünuhat-Tüluat-İşarat, s. 13-14.*

[11](#) *Nafizüddin Muhammed, Fetevayı Bezzaziye, Kütübü's-siyer.*

[12](#) *Muhakemat, s. 37.*